



Undervisningen i friluftsliv - En utmaning för idrottsläraren

- en kvalitativ studie av idrottslärares inställning
till friluftsliv i skolan

Malin Lennerman

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Examensarbete 151:2011
Utbildningsprogram 2009-2013
Seminariehandledare: Jenny Svender
Examinator: Pia Lundquist Wanneberg

Sammanfattning

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka idrottslärares inställning till friluftsliv i skolan och vilka faktorer som spelar in i planeringen av undervisningen. Frågeställningarna är: Vad har idrottslärare för tankar kring friluftsliv i skolan och hur speglas detta i deras undervisning? Vilka möjligheter och hinder påverkar hur idrottslärarna planerar och genomför undervisningen i friluftsliv? Stämmer den bedrivna friluftslivsundervisningen överens med läroplanen?

Metod

För att besvara frågeställningarna har kvalitativa intervjuer använts. Intervjuerna är halvstrukturerade. I analysen av intervjuerna används meningskoncentrering, meningskategorisering och meningstolkning.

Resultat

Resultatet visar att lärarnas eget intresse för friluftsliv har en stor påverkan på hur de bedriver undervisningen i friluftsliv. De faktorer som främst påverkar hur undervisningen planeras och genomförs är kollegornas acceptans, de ekonomiska förutsättningarna, och slutligen närliggande naturområde. Lärarnas syn på undervisningen i friluftsliv överens-stämmer i stort med läroplanen och någon avgörande diskrepans har inte kunnat påvisas.

Slutsats

Lärarnas syn på friluftsliv stämmer till stor del överens med den officiella definitionen av friluftsliv. Den faktor som främst påverkar lärarnas planering är kollegornas acceptans och villighet att hjälpa till vid undervisningen i friluftsliv. Utan viss hjälp från övriga lärare är det svårt att genomföra en bra undervisning i friluftsliv. Läroplan 2011 innebär ett steg i rätt riktning och lärarna upplever att den ger ett bättre stöd än tidigare läroplan vid planeringen av undervisningen i friluftsliv.

Innehållsförteckning

Bilaga 1 – Litteratursökning.....	3
Bilaga 2 – Utskickat mejl.....	3
Bilaga 3 - Intervjuguide.....	3
1 Inledning.....	4
1.1 Introduktion.....	4
1.2 Bakgrund.....	4
1.3 Definition av friluftsliv.....	6
1.4 Forskningsläge.....	6
1.4.1 Faktorer som påverkar friluftsliv i skolan.....	7
1.5 Teori.....	8
1.5.1 Formulering av läroplaner.....	8
1.5.2 Transformerings av läroplaner.....	9
1.5.3 Realisering av läroplanen.....	11
1.6 Syfte och frågeställningar.....	12
2 Metod.....	13
2.1 Val av metod.....	13
2.2 Urval.....	13
2.3 Intervjuguide.....	14
2.4 Procedur.....	15
2.5 Transkribering av intervjuerna.....	15
2.6 Analys av intervjuerna.....	15
2.7 Validitet och reliabilitet.....	16
2.8 Etiska överväganden.....	17
3. Resultat.....	18
3.1 Lärarnas syn på friluftsliv.....	18
3.2 Faktorer som påverkar undervisningen i friluftsliv.....	20
3.2.1 Ekonomi.....	21
3.2.2 Lärarnas eget intresse av friluftsliv.....	22
3.2.3 Profilerings på skolan.....	22
3.2.3 Traditioner.....	23
3.2.4 Närliggande naturområde.....	24
3.2.5 Upptagningsområde.....	24
3.2.6 Kollegors acceptans.....	24
3.2.7 Läroplanens betydelse.....	25
3.3 Områden i ämnet friluftsliv.....	26
4. Diskussion.....	29
4.1 Tillförlitlighet.....	32
4.2 Slutsats.....	32
4.3 Fortsatt forskning.....	33

Käll- och litteraturförteckning.....	34
Bilaga 1 – Litteratursökning	
Bilaga 2 – Utskickat mejl	
Bilaga 3 - Intervjuguide	

1 Inledning

1.1 Introduktion

Vi kan berätta om det svenska friluftslivet med väl avvägda ord om hälsa, gemenskap och glädje. Vi kan berätta om hur friluftslivet sprider kunskap och förståelse, om hur det bidrar till såväl sysselsättning som en fungerande demokrati. Men det är bara en del av sanningen. Vi vill också låta dig känna efter själv hur gott du sover efter en dag vid fiskevattnet eller längs vandringsleden. Hur det stramar i ansiktet efter segling i salta vatten, låta dig höra din egen andhämtning i uppförlutan och känna fartvinden när det bär av utför igen.

(Svenskt friluftsliv, 2011-11-19)

Citatet kommer från ett informationsblad som svenskt friluftsliv har gett ut. Jag anser att citatet speglar hur undervisningen i friluftsliv bör se ut i skolan för att det ska bidra till en livslång lust att lära. Det friluftsliv jag varit med om under utbildningen till idrottslärare har satt djupa spår och det är en upplevelse som kommer finnas med mig resten av mitt liv. En viktig del av utbildningen i friluftsliv är att den ska ge studenterna upplevelser som ger dem lusten att undervisa i friluftsliv i skolan (Backman 2010, s. 105). Min uppfattning är att eleverna i grundskolan även de behöver en positiv upplevelse av friluftsliv för att få upp ett intresse som förhoppningsvis finns kvar resten av deras liv. I läroplanen för idrott och hälsa är målet med undervisningen att eleverna ska få en god grund att stå på för att leva ett aktivt och hälsosamt liv (Skolverket 2011, s. 51). År 2011 kom det en ny läroplan där friluftsliv har fått mer utrymme i ämnet idrott och hälsa än det haft tidigare. Lärarna ska nu bedöma elevernas förmåga i friluftsliv, något de inte behövde göra med den tidigare läroplanen Lpo94. Med tanke på den nya läroplanen anser jag att det är viktigt att undersöka hur friluftslivsundervisning konstrueras i skolan.

1.2 Bakgrund

Som bakgrund till denna studie ligger den nya läroplanen för idrott och hälsa där friluftsliv har fått större utrymme. Kursplanen för idrott och hälsa delas upp i tre grupper; rörelse, hälsa och livsstil samt friluftsliv och utevistelse. Den nya kursplanen är mer specifik i vad eleverna

ska lära sig i friluftsliv. I Lpo94 så finns det en punkt som jag anser rör friluftsliv som årskurserna 6-9 ska ha uppnått i innan de går ut grundskolan. Det är:

- Ha kunskaper om friluftsliv och vistelse i naturen, känna till allemansrätten och kunna orientera i okänd natur genom att använda olika hjälpmedel.(Lpo 94, s.32)

Målen för eleverna i Lpo94 är uppdelade med vad eleverna ska ha uppnått i årskurs fem respektive när de går ut grundskolan i årskurs nio. Det jag nu vill visa är hur de gamla målen skiljer sig ifrån de nya från 2011, eftersom otydliga mål har visat sig spela in i hur undervisningen i friluftsliv bedrivs (Backman 2010, s. 93).

Utdrag ur den nya läroplanen

Årskurs 4-6

Friluftsliv och utevistelse

- Att orientera i den närliggande natur-och utemiljön med hjälp av kartor. Kartors uppbyggnad och symboler.
- Lekar och andra fysiska aktiviteter i skiftande natur-och utemiljöer under olika årstider.
- Rättigheter och skyldigheter i naturen enligt allemansrätten.
- Säkerhet och hänsynstagande vid träning, lek, spel, idrott, natur- och utevistelser.
- Badvett och säkerhet vid vatten vintertid. Hantering av nödsituationer vid vatten med hjälpredskap.

I årskurs 7-9

Friluftsliv och utevistelse

- Att orientera i okända miljöer med hjälp av kartor och andra hjälpmedel för positionering.
- Hur olika friluftslivsaktiviteter kan planeras, organiseras och genomföras.
- Rättigheter och skyldigheter i naturen enligt allemansrätten.
- Kulturella traditioner i samband med friluftsliv och utevistelse.
- Badvett och säkerhet vid vatten vintertid. Hantering av nödsituationer i och vid vatten med alternativa hjälpredskap, enligt principen för förlängda armen.

Den nya kursplanen är mer detaljerad än Lpo94 i alla avseenden inte bara i friluftsliv. Målen är utförligare och lämnar mindre rum för tolkning. Det som inte har ändrats i kursplanen 2011 är att friluftsliv fortfarande är ett av få moment som är utskrivet som ett mål med undervisningen. Trots det finns det studier som visar på att undervisningen i friluftsliv förverkligas endast till del trots att finns ett tydligt mål i kursplanen (Backman 2010, s. 12).

1.3 Definition av friluftsliv

Friluftsliv är ett omdiskuterat begrepp som det till synes är svårt att hitta en definition på som överensstämmer med den svenska värderingen av friluftsliv. Även om begreppet friluftsliv kan hittas i Skandinavien så långt bak som 1800-talet så var det inte förrän 1960-1970 som man började definiera begreppet friluftsliv. Det var dock svårt att definiera begreppet eftersom friluftsliv betyder olika saker för olika individer. Den första officiella definitionen av friluftsliv kom Norge med på 1970-talet. Det var långt efter det som Sverige insåg att de var i behov av en egen definition. Den första officiella definitionen regeringen gav friluftsliv var i stort sett en kopia av den norska definitionen. Sedan dess har definitionen förnyats men det råder fortfarande diskussioner om vad definitionen bör vara. (Backman 2010, s. 16ff; Berg 2000, nr 3) Den definitionen som jag hittar av friluftsliv i Sverige är:

"vistelse och fysisk aktivitet utomhus för att uppnå miljöombyte och naturupplevelse utan krav på prestation eller tävling" (Kulturdepartementet 1999).

1.4 Forskningsläge

Den tidigare forskning jag använder som utgångspunkt i min undersökning är Stephan Svennings rapport från 2001 och Erik Backmans avhandling från 2010 som båda visar att undervisningen i friluftsliv är begränsad. Backmans avhandling från 2010, "Friluftsliv in Swedish Physical Education – a Struggle of Values" undersöks orsakerna till varför undervisningen i friluftsliv är begränsad i skolan. Svennings rapport är genomförd på uppdrag av Skolverket och undersöker hur friluftsverksamheten har förändrats sen avregleringen av obligatoriska friluftsdagar.

Backmans forskning visar att friluftsliv undervisning i skolan många gånger blir bortvald till förmån för mer klassiska idrottsaktiviteter. Det beror på den starka kopplingen idrott och hälsa har till den svenska idrottsrörelsen. Forskningen tyder på att idrottslärare i stor utsträckning är fostrade i den svenska idrottsrörelsen vilket påverkar innehållet i undervisningen genom att vanliga idrotter som bollspel, får stort utrymme. (Backman 2010, s.25) Detta trots att bollspel och andra tävlingsinriktade aktiviteter inte står utskrivet i kursplanen. Backman tror att det kan beror på de svaga och otydliga gränser som finns runt

idrott och hälsa i skolan. De ämnen som har en lång tradition och som har tydliga ramar för vad undervisningen ska innehålla, t ex matematik, blir inte ifrågasatt som ett skolämne medan idrott och hälsa är ett ämne där kursplanen är otydlig och vag. (Backman 2010, s. 93) Sedan den första läroplanen i grundskolan kom 1962 har kursplanen i idrott och hälsa förändrats då de tidigare kursplanerna beskrev exakt vilka moment som skulle ingå i undervisningen. Från och med Lgr80 till den nuvarande kursplanen arbetar lärarna med mål som eleverna ska uppnå i ämnet. Hur de väljer uppnå målen är upp till varje idrottslärare. Den nya kursplanen är öppen för tolkning av varje enskild lärare. Det ska påpekas att friluftsliv tillsammans med dans, orientering och hantera nödsituationer vid vatten är moment som är inskrivna i kursplanen som obligatoriska. (Backman 2010, s 30) Innan Lpo94 kom ut var skolan tvungen att anordna ett antal obligatoriska friluftsdagar i och med att Lpo94 kom ut så blev friluftsdagarna frivilliga (Svenning 2001, s.4).

Stephan Svenning gjorde 2001 en rapport på uppdrag av Skolverket om hur friluftsverksamheten har förändrats i skolan sedan avregleringen av obligatoriska friluftsdagar. Svennings rapport visar på att friluftsverksamhet generellt har minskat sedan avregleringen, men att det kan variera beroende på skolans geografiska placering. Har skolan valt att profilera sig mot friluftsliv så finns det fortfarande möjligheter till mycket friluftsliv. Ett problem som blev tydligt i Svennings rapport var att aktiviteter som genomfördes under friluftsdagarna varierade kraftigt från fotboll, brännboll, orientering o s v. Han konstaterar att det var lite friluftsliv som utförs på friluftsdagarna, om man ska gå efter den officiella definitionen av friluftsliv. (Svenning 2001, s. 4-8)

1.4.1 Faktorer som påverkar friluftsliv i skolan

Backmans forskning visar att otydliga styrdokument, tidbrist, tillgång till material, ekonomiska förutsättningar och närliggande natur alla är faktorer som påverkar undervisningen. Lärarna anser att målen för friluftsliv är för vaga och att de är tolkningsbara gör det svårare att undervisa i friluftsliv. De efterlyser en tydligare och mer detaljerad kursplan. Hans resultat tyder också på att de otydliga målen i kursplanen försvagar ”kontrollen” över friluftslivsundervisningen. (Backman 2010, s. 14)

Undervisningen i friluftsliv är tidskrävande. I Svennings rapport konstaterar han att den tiden som läggs på friluftsdagar inte bara kommer från timmarna i idrott och hälsa utan också tas av

annan lektionstid. (Svenning 2001, s. 11) Backmans resultat visar att tidsbrist är ett av de främsta hindren för att undervisa i friluftsliv (Backman 2010, s. 15). För att frigöra mer tid är det viktigt att lärarna samarbetar för att åstadkomma tid och resurser i form av kollegor. I Svennings rapport så framkommer det att det finns ett intresse för friluftsliv bland övriga lärare men att det finns strukturella och resursmässiga problem i skolan. Rapporten visar att för att uppnå vissa mål i läroplanen så måste lärarna samarbeta. (Svenning 2001, s. 12) Närliggande natur är en annan viktig faktor som påverkar hur friluftsliv undervisas. Skolor som ligger inne i storstäder har mindre friluftsliv undervisning medan skolor på landsorten visar en tendens till att ha mer friluftsliv. (Backman 2010, s. 16f; Svenning 2001, s. 16) Det både Backman och Svenning påvisar är att friluftsliv kräver ekonomiska förutsättningar och utrustning. Backmans resultat påvisar att lärarna anser ekonomin som en begränsande faktor då skolan måste vara kostnadsfri och därför kan man inte utföra aktiviteter som kostar pengar eller kräver speciell utrustning. (Backman 2010, s. 15; Svenning 2001, s.18; Skollagen 2010:800, kap 7)

1.5 Teori

Min undersökning skall ge en bild hur idrottslärare ser på friluftsliv i skolan. Dessutom ska jag identifiera faktorer som ligger bakom varför undervisningen i friluftsliv ser ut som den gör i skolan. Den enskilt viktigaste faktorn som styr undervisningen i friluftsliv är läroplaner och styrdokument. Därför ska jag använda mig av läroplansteori när jag utformar och analyserar min empiri. Läroplansteori tittar i huvudsak på läroplaner och undervisning, hur läroplanerna är formulerade, transformering av läroplanen och realisering av läroplanen.

1.5.1 Formulering av läroplaner

Läroplaner är de föreskrifter som finns i skolsystemet och bestämmer vilka ämnen som det ska undervisas i, hur tiden ska vara fördelad mellan ämnena, målen som ska uppnås och lektionernas innehåll (Linde 2006, s. 19). Ulf P. Lundgren introducerade begreppet läroplanskoder som kan ses som exempel på samlade principer för hur urval, organisation och förmedlingsform skapas i skolans undervisning (Linde 2006, s. 34). Hur formuleringen av

läroplanen sker anser jag inte är av större viktigt för studien då jag är mer intresserad av hur realiseringen och transformeringen sker i skolan.

1.5.2 Transformering av läroplaner

Det finns olika sätt att se på förhållandet mellan den formulerade läroplanen och innehållet i genomförd undervisning. Ett sätt att studera transformeringen är att utgå från läroplanens formuleringar och titta på skillnader som icke önskvärda händelser. Utgår man från den synvinkeln så ser man på allt som har lett till skillnader som hinder som bör undersökas för att sedan kunna tas bort. (Linde 2006, s.48)

Ett annat sätt att se på det är att betrakta den formulerade läroplanen som en faktor som påverkar undervisningsinnehållet. Backmans forskning påvisar att en otydlig läroplan är en faktor som påverkar undervisningen i friluftsliv (Backman 2010, s. 13f). Man kan även se att det finns många fler faktorer som påverkar undervisningen. Ett ämnes tradition är en faktor som inverkar på hur undervisningen bedrivs. Traditioner inom olika ämnen kan ha stor influens på innehållet och undervisningsformerna i skolan. Inom idrott och hälsa så finns det en stark tradition att idrott får mycket utrymme medan undervisningen i hälsa får litet utrymme i undervisningen (Skolinspektionen 2010, s. 4). Det är ett exempel på en tradition som lever vidare från tiden då ämnet bara hette idrott och även om läroplanen har ändrats och tagit bort fokus från tävlingsidrotten lever den traditionen fortfarande kvar. Det som framkommer i den är att det är lärarna som för vidare traditionen och inte styrdokumentet. (Linde 2006, s. 50)

Läraren som individ har en stor frihet i hur de tolkar kursplanen och särskilt i ett ämne som idrott och hälsa som är ett icke paradigmiskt¹ ämne. Många andra ämnen i skolan har tydliga ramar och är starkt avgränsade som t ex matematik och naturvetenskapliga ämnen medan idrott och hälsa är svagt avgränsat och inramat. En konsekvens av detta är att idrottslärare har möjlighet att vara friare och personligare i sin ämnestolkning. Det berör friluftslivsundervisningen eftersom kursplanen är öppen för tolkning och undervisningen i

¹ **Paradigm** - är ett sammanhängande system av tankar och teorier inom ett vetenskapligt område. Inom ett paradigm är forskarna överens om grundläggande fakta och arbetsmetoder. (<http://www.ne.se/enkel/paradigm/2103993>)

friluftsliv kan tolkas olika beroende på lärarens eget intresse och erfarenhet. För en lärare med stort intresse och erfarenhet av friluftsliv blir det med stor sannolikhet mer friluftslivsundervisning. På motsvarande sätt torde en lärare med intresse för volleyboll ägna mer tid åt volleyboll på lektionerna. Det finns mål i kursplanen men det finns inget krav på vad lektionerna ska innehålla för att nå målen. Även skolans upptagningsområde kan påverka hur läraren tolkar kursplanen på grund av att det kan finnas olika krav på skolan. Som exempel så kan vissa föräldrar och elever vara väldigt fokuserade på betyg och då kan läraren välja moment som är lättare att betygsätta. (Linde 2006, s. 12)

Genom att studera lärarnas repertoarer så kan man analysera hur de använder det frirum de har i sin tolkning. (Linde 2006, s.50) Det finns olika typer av repertoarer t ex den potentiella och manifesta. Den potentiella repertoaren är lektionerna läraren kan hålla om hon tar hänsyn till sin bakgrund, erfarenhet och bildning. Den manifesta repertoaren är den undervisningen som faktiskt bedrivs. Kursplanens vaga utbildningsmål och idrottslärares frihet i sin tolkning av utbildningsmålen gör förmodligen att lärarens eget intresse och erfarenhet spelar in i vad ämnet kommer innehålla. Det kan man också se i och med att lärarens repertoar speglar dennes erfarenheter. En annan faktor som påverkar hur undervisningen i skolan transformeras från läroplanen är de fysiska förutsättningarna. (Linde 2006, s. 50)

Tid är en viktig faktor som kan påverka tolkningen av läroplanen t ex hur mycket tid finns det till för undervisning och planering. Faktorer som också spelar roll är utrustning, antal elever i klassen, ekonomi och de fysiska förutsättningarna i närliggande område. Om man ser till tidigare forskning så är tid, ekonomi och närliggande naturområde faktorer som kan begränsa undervisningen i friluftsliv. Dessa fysiska ramar kan alla begränsa lärarens handlingsutrymme. Det finns även reglerade ramar som formella kompetenskrav på lärarna och betygssystem som påverkar undervisningen. Inom läroplansforskning så är teorin om ramfaktorer den teori där relationer mellan resultat, undervisningsförlopp och begränsande yttre faktorer studeras. (Linde 2006, s. 52)

Ramfaktorteorin spelar en central roll i min studie då forskningen inom området tyder på att det är de yttre faktorerna runt friluftslivsundervisning som har störst påverkan på hur undervisningen bedrivs. De yttre faktorerna är de som begränsar idrottslärares möjligheter att bedriva friluftsliv i skolan. (Backman 2010, s. 13-15)

1.5.3 Realisering av läroplanen

Läroplansteorin är en metod att se vilka faktorer som ligger till grund till varför undervisningen i skolan bedrivs på ett visst sätt. När man har undersökt formulering och transformering kommer man till realiseringen av läroplanen. Realisering av läroplanen är när man studerar hur lektionerna genomförs. Genomförandet består av lärarens sätt att undervisa och elevernas verksamhet under lektionerna. (Linde 2006, s. 65)

Det finns olika faktorer som kan undersökas i klassrumsspråk, motstånd från eleverna, styrgrupp, ramar och den mottagna läroplanen. Det jag anser berör min studie är motstånd hos eleverna och ramarna runt undervisningen. (Linde 2006, s. 65ff) Läraren kan göra allt för att lära eleverna hur de ska klä sig i friluftslivsundervisningen men anser eleverna inte att det är viktigt så kommer de heller inte ta in den kunskapen. För att undervisningen ska fungera så måste det finnas en form av överenskommelse att läraren och eleverna är eniga om innehållet och upplägget av lektionerna. Utan den överenskommelsen är det näst intill omöjligt att nå gott resultat i sin undervisning. (Linde 2006, s. 71f) Det finns även andra ramar som påverkar hur lektionerna är uppbyggda t ex schemat och klasstorleken. Dock så innebär dessa ramar inte att undervisningen måste se ut på ett visst sätt för då skulle alla lektioner i hela Sverige se likadana ut och det gör de inte. Om man ska se till friluftslivsundervisningen så är lektionerna i idrott och hälsa mellan ca 40-60 min långa. Forskningen visar att det finns lärare som anser att det är för lite tid för att ha friluftslivsundervisning. (Backman 2010, s. 15) I det här avseendet kommer skolledningen in i bilden då de kan styra hur den tilldelade tiden för varje ämne disponeras. Varje ämne kan bli tilldelad en hel förmiddag istället för två korta lektioner i veckan. Det är upp till skolan att bestämma hur fasta ramarna ska vara. (Linde 2006, s. 67ff)

Läroplansteorin utnyttjar jag i min studie när jag analyserar de data jag har fått från de intervjuer jag har hållit men även för att få en insyn i vilka faktorer som kan tänkas påverka undervisningen och dess innehåll. Det finns olika nivåer som påverkar hur den slutgiltiga undervisningen bedrivs. Nivåerna jag anser påverkar min studie är transformeringen och realiseringen av läroplanen. Sammantaget innebär det att följande faktorer som främst påverkar undervisningen i skolan är läroplaner, lärarens erfarenhet och intresse, upptagningsområde och yttre faktorer.

1.6 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka idrottslärares inställning till friluftsliv i skolan och vilka faktorer som spelar in i planeringen av undervisningen.

- Vad har idrottslärare för tankar kring friluftsliv i skolan och hur speglas detta i deras undervisning?
- Vilka möjligheter och hinder påverkar hur idrottslärarna planerar och genomför undervisningen i friluftsliv?
- Stämmer den bedrivna friluftslivsundervisningen överens med läroplanen?

2 Metod

För att svara på syftet och frågeställningarna valde jag att använda mig av kvalitativa intervjuer med idrottslärare. Då jag undersöker lärarens egen syn på friluftsliv och även vill få en inblick hur detta speglar sig i deras undervisning så är min undersökning kvalitativa.

2.1 Val av metod

Val av metod fann sig naturligt då jag anser att ett samtal ger lärarna möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter om friluftsliv. En forskningsintervju bygger på ett vardagligt samtal som har en struktur och ett syfte. Den typ av intervju jag kommer att hålla är den halvstrukturerade livsvärldsintervjun² (Kvale 1997, s. 13). Denna typ av intervju har jag valt för att det ger mig stort utrymme till tolkning av den empiri jag får in under intervjuerna. Detta då lärarna har möjlighet att prata fritt och ge långa svar som leder till mycket empiri att tolka. Jag vill att intervjun ska vara ett avslappnat samtal där den intervjuade inte känner sig utfrågade. För att intervjuerna ska ha en viss struktur så har jag använt mig av en intervjuguide. Intervjuguiden kommer styra in intervjun på de ämnena som är av intresse men samtidigt vara flexibel i vilken ordning frågorna kommer i och vilken form de ställs i. (Kvale 1997, s. 117) Även om jag har en intervjuguide som gör att jag får med alla viktiga frågeställningar så är följdfrågorna minst lika viktiga för att få det djup i svaren som studien kräver.

2.2 Urval

Jag har gjort ett flerstegsurval. Det val gjorde jag genom att gå in på Stockholm stads hemsida där alla Stockholms skolor är listade. På hemsidan valde jag skolor som låg utspridda runt om i Stockholm och som hade årskurserna 6-9. För att hitta skolor utanför Stockholm hade jag en karta med alla kommuner och valde sex kommuner som låg utspridda runt hela centrala Stockholm. När jag valt dessa kommuner gick jag in på deras hemsida för att se vilka grundskolor som fanns. Även där valde jag skolor som hade årskurserna 6-9. De kriterierna

² Halvstrukturerad livsvärldsintervju – en intervju vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening.

jag hade på skolan där lärarna arbetar var att det skulle ha årskurserna 6-9 och vara kommunala. Jag har valt att göra studien i Stockholm då jag bor och studerar i Stockholm. Valet jag gjorde när jag började precisera ett syfte var att jag tidigt bestämde mig för i vilka årskurser lärarna skulle undervisa i. Jag har gjort valet att intervjua högstadielärare. Valet gjorde jag för att målen i friluftsliv för de äldre årskurserna är tydligare och det finns forskning som pekar på att friluftslivsundervisning är vanligare i de yngre åldrarna. (Svenning 2001, s.) Jag har valt årskurserna 6-9 istället för den naturliga uppdelningen 7-9. Valet har jag gjort utifrån erfarenheter under min Verksamhetsförlagda Utbildning (VFU). Flertalet av de idrottslärare jag kom i kontakt med undervisar inte bara på högstadiet utan i många fall undervisar de även i årskurs 6. Av det skälet valde jag att ta med årskurs 6 i min studie. Det problemet som då uppstår är att målen i läroplanen är uppsatta för årskurserna 4-6 och årskurserna 7-9, alltså blir det fler mål att ta hänsyn till i uppsatsen. Jag bedömer det som hanterbart eftersom målen avseende friluftsliv för årskurserna 4-6 och 7-9 inte skiljer sig åt nämnvärt. Att bara välja kommunala skolor gjorde jag för att majoriteten av skolorna i Sverige är kommunala och de kommunala skolorna i huvudsak borde ha likartade förutsättningar. För att minska risken att min studie påverkas av eventuella skillnader mellan kvinnliga och manliga idrottslärare syn på friluftsliv är antalet av respektive kön lika. Idrottslärarna är verksamma i olika kommuner.

2.3 Intervjuguide

Under arbetet att framställa en intervjuguide så har jag använt mig av Backmans avhandling (Backman 2010). Jag har studerat hur han har lagt upp sin intervjuguide och inspirerats av den. Det har även inneburit att jag använt några av hans frågeställningar som jag ansåg relevanta. I Backmans intervjuguide har jag främst studerat hur han formulerar frågorna och vilka frågor som kommer i början och vilka kommer i slutet. Läroplansteorin har tillsammans med den tidigare forskningen på området hjälpt mig komma fram till vilka frågor som ska ställas för att få fram bra empiri som kan svara på mina frågor (Linde 2006, s.9-76; Backman 2010). Läroplansteori ger mig en förståelse för vilka faktorer som påverkar hur undervisningen ser ut i slutändan. Den förståelse teorin ger mig gör att jag kan utveckla frågorna och ställa följdfrågor som ger mig djup i intervjun. (Linde 2006, s. 9-76)

2.4 Procedur

Efter det jag valt kriterier för urvalet gjorde jag ett flerstegsurval av skolor i Stockholmsområdet. De skolor som levde upp till kriterierna skickade jag sedan e-post till på skolornas officiella e-postadress med en förfrågan om intervjuobjekt (se bilaga 2). Jag skickade e-post till tjugo skolor. Dock märkte jag snabbt att intresset att delta var lågt och började då skicka ut e-post direkt till idrottslärarna istället för till skolorna. När jag skickade ut direkt till idrottslärarna så fick jag fyra lärare som var villiga att delta. Eftersom det var ett så pass lågt intresse så behövde jag inte göra något urval utan jag intervjuade de lärarna som ville delta.

De intervjuade har själva fått bestämma tid och plats för intervjuerna. Avsikten var att lärarna skulle känna sig bekväma under intervjuerna. Intervjuerna spelades in med hjälp av en diktafon. Intervjuguide inleds med ett antal inledande frågor för att samla in bakgrundsinformation och ge en gynnsam intervjusituation. Sedan använde jag min intervjuguide för styra intervjuerna, jag försökte få övergångarna mellan de olika ämnena att bli så naturlig som möjligt för att intervjun skulle kännas som ett samtal och inte en utfrågning.

2.5 Transkribering av intervjuerna

I transkriberingen av intervjuerna så har jag valt att inte skriva ut intervjuerna ord för ord. Jag har valt att själv göra tolkningen om det tillför något till förståelsen av intervjun eller inte. Eftersom talspråk och skriftspråk inte är samma sak så vill jag till stor del översätta talspråket till skriftspråk om jag inte anser att ett ordagrant citat tillför mer till studien. (Kvale 1997, s. 156)

2.6 Analys av intervjuerna

Man kan säga att analysprocessen började redan när jag utförde intervjuerna då jag hela tiden ställde följdfrågor och analyserade de svaren jag fick. (Kvale 1997, s. 170f) Efter den

inledande analysen som skedde under intervjuerna började jag med att läsa igenom utskriften av intervjuerna. Som stöd för att analysera intervjuerna använde jag mig av tre metoder meningskoncentrering, meningskategorisering och meningstolkning. Metoderna används för att strukturera analysen. Meningskoncentrering betyder att man kortar ner ett långt uttalande till ett kort uttalande där det väsentliga som sagts omformuleras till en kort mening. Ett långt intervjusvar blir kortare och mer koncist. Jag använde metoden eftersom jag fick långa utläggningar om hur t ex friluftsdagarna utförs och alla detaljer med undervisningen kändes inte lika relevanta för studien. Det jag gjorde var att jag sammanfattade det som sagts till några meningar istället för att ha en hel sida med text att analysera. Meningskategorisering är när man kodar intervjun i olika kategorier. Att man har meningskoncentrerat intervjutexten underlättare kategoriseringen. Jag kategoriserade mina intervjuer med hjälp av mina frågeställningar. Analysen gjorde jag genom att placera in meningar som jag ansåg svara på t ex frågeställning ett i en kategori och så vidare. Att göra kategoriseringen gjorde det lättare att göra den slutgiltiga meningstolkningen. Meningstolkning betyder att man går djupare in i texten och tolkar empirin. (Kvale 1997, s. 173-183)

2.7 Validitet och reliabilitet

I denna typ av kvalitativ studie finns det många saker att ta hänsyn till vad det gäller reliabiliteten och validiteten. Det är en liten grupp på fyra lärare som jag har intervjuat och det hade varit en fördel för både validiteten och reliabiliteten att utföra fler intervjuer. På grund av dålig respons på mina förfrågningar blev det ett lågt antal deltagare. Dock anser jag att jag har tillräckligt med data för att göra en analys som visar att den tidigare forskningen på området stämmer till stor del. Metoden jag använde kunde ha utvecklats för att få en större spridning av de åsikter som redovisas i studien. Samtliga intervjuer har genomförts av mig och har varit halvstrukturerade. Det gör att intervjuerna är beroende av mina följdfrågor och min förmåga att uppfatta det som är extra intressant under intervjuens gång.

Jag har fått en större förståelse i hur lärarna tänker och vilka åsikter de har då jag har träffat dem personligt. Möjligheten att ställa följdfrågor anser jag ökar värdet på det insamlade underlaget. Om jag hade valt att inhämta data till min studie genom en enkätundersökning hade den möjligheten förlorats. Det hade dock till viss del balanserats av att jag hade haft en större kvantitet data.

När det kommer till reliabiliteten och validiteten av undersökningen så finns det saker som kunde ökat kvaliteten i underlaget. Studien hade förmodligen tjänat på att det varit fler deltagare. Då jag hade fått ett större underlag att jämföra och analysera. Enkäter innan intervjuerna hade gett mig möjlighet att i studien ha deltagande från både friluftsintrösserade lärare och lärare med fokus på andra områden. Förmodligen hade det ett det gett bakgrundsmaterial med en större spridning av åsikter.

2.8 Etiska överväganden

Etiska övervägande är en central del i hela forskningsprocessen och är viktiga att hela tiden ha i bakhuvudet i alla beslut man tar. I intervjustudier är det ännu viktigare än i enkätstudier då du som undersökare är medveten om alla deltagares identitet. I en enkätstudie är deltagaren bara en i mängden. (Kvale 1997, s. 104ff) Jag har haft Kvales etiska riktlinjer om informerat samtycke, konfidentialitet, konsekvenser och forskarens roll i bakhuvudet under hela forskningsprocessen. Informerat samtycke betyder att den som blir intervjuad är informerad om det generella syftet med studien och hur studien är uppbyggd. De intervjuade ska vara medvetna om att de kan dra sig ur när som helst under studiens gång. Jag har inte ett skriftligt samtycke ifrån de deltagande. I och med att de har fått information om studien och frivilligt har bestämt sig för att delta i en bandad intervju anser jag att de lämnats sitt samtycke. När det kommer till anonymitet så har jag varit tydlig från början att skolan och läraren inte kommer nämnas med riktigt namn i studien. Det jag har haft problem med är detaljer som indirekt kan avslöja vilken skola det handlar om. Detta har jag hanterat genom att ändra detaljerna som skulle kunna identifiera skolan. Om någon av en händelse skulle kunna identifiera en deltagare eller skola bedömer jag ändå konsekvenserna som små då studien inte kan betraktas som kontroversiell. Sammanfattningsvis så anser jag därför inte att det bör vara någon risk för att deltagarna kommer lida skada av undersökningen. I min roll som forskare är det viktigt att hela tiden självkritiskt granska om jag beaktar de etiska reglerna då det är jag som tar alla beslut och övervägande. (Kvale 1997, s. 106- 112)

3. Resultat

Syftet med uppsatsen är att undersöka idrottslärares inställning till friluftsliv i skolan och vilka faktorer som spelar in i planeringen av undervisningen. Alla intervjuer började med sju inledande frågor för att få viss bakgrundsinformation men även för att lärarna skulle få en mjukstart så att jag kunde etablera en god intervjumiljö.

I denna studie har jag intervjuat fyra lärare varav två kvinnor och två män, alla med över tio års yrkeserfarenhet som idrottslärare. Jag kommer kalla lärarna A, B, C och D.

- Lärare A har arbetat som idrottslärare i drygt trettio år, och har läst en 2-årig idrottslärarutbildning från Gymnastik- och Idrottshögskolan (GIH). Hon har jobbat som idrottslärare på den nuvarande skolan i tretton år och hon undervisar årskurserna 6-9. På skolan finns det idrottsprofilklasser som hon undervisar i idrott och hälsa. Skolan ligger i en förort till Stockholm.
- Lärare B har arbetat som idrottslärare i tio år. Han är utbildad idrotts- och biologilärare, för årskurs 4-9, vid GIH och före detta Lärarhögskolan. Han har jobbat på den nuvarande skolan, som ligger i en förort till Stockholm, i nio år där undervisar han årskurserna 7-9.
- Lärare C har arbetat som idrottslärare i tjugo år. Han är utbildad och har jobbat på samma skola under dessa tjugo åren. Han undervisar i årskurserna 7-9 på en innerstadsskola.
- Lärare D har arbetat som idrottslärare i femton år och har en 3-årig idrottslärarutbildning ifrån GIH. Hon har jobbat på den nuvarande skolan i femton år, och där undervisar hon årskurserna 4-9. Skolan ligger i en Stockholmsförort.

3.1 Lärarnas syn på friluftsliv

För att få en överblick av lärarnas syn på friluftsliv så fick de svara på frågor om vad friluftsliv är för dem men även vad friluftsliv inte är enligt dem. Efter alla intervjuer hade genomförts konstaterade jag att de lärare jag intervjuat var positivt inställda till friluftsliv och hade ett eget intresse av friluftsliv. Vid analysering av utskriften av intervjuerna finns det en

gemensam vilja att ha en, vad de ansåg, bra friluftslivsundervisning. Jag tolkar att deras syn på ett bra friluftsliv till stor del stämmer överens med den officiella definitionen av friluftsliv.

Lärare A visar en stor entusiasm över friluftsliv vilket visar sig i de långa och utförliga svaren och att det påpekas tidigt i intervjun. Hon tycker om friluftsliv och har ett eget intresse. Begreppet friluftsliv är tydligt avgränsat, orientering är t ex inte friluftsliv. Att vara ute är viktigt i hennes undervisning. Friluftsliv är att vara i naturen och veta hur man ska leva och överleva. Hennes syn på friluftsliv återspeglas genom hela intervjun då man känner hennes personliga intressen engagemang för friluftsliv i skolan.

Lärare B svarar med långa utförliga svar på dessa frågor verkar entusiastisk till ämnet och tvekar inte i svaren. Han verkar ha en positiv syn på friluftsliv och han visar sitt engagemang med kroppsspråk och tonfall. Intrycket man får är att han själv gillar att vara ute i skogen. Det finns en tydlig bild av vad friluftsliv är, det anses vara kravlöst och prestigelöst. Men även att rörelsen är en stor del av friluftslivet, dock behöver det inte vara fysiskt hårt eller krävande. Skillnaden mellan friluftsliv och friluftaktiviteter är hårfin och gränsen är suddig. Att åka längdskidor som träning är inte friluftsliv men att gå på tur för att uppleva naturen är friluftsliv. Friluftsliv är att bli ett med naturen.

En naturupplevelse. Att kunna rå sig själv, att ha med sig packning, mat. Inte vara beroende av att det kommer någon bil eller affär eller något sådant här. Någon form av lugn och ro. Det är ingen stress, ingen tävling och ingen prestation. Jag ser framför mig ryggsäck, eld, mat kanske vandring paddling något sådant.

Lärare B

Lärare C svarar med korta precisa svar. Det är svårt att tolka hans svar och tonfall. Jag vet inte om han är positivt, negativt eller likgiltigt inställd till friluftsliv. Ett tydligt exempel på de korta svaren är hans svar på vad som inte är friluftsliv: "Svår fråga, det som går över till tävlingsmoment, ren idrott tycker inte jag är friluftsliv." Utifrån svaren på de första frågorna om friluftsliv är det svårt att få klarhet i vad han har för tankar om friluftsliv. Men efter att hela intervjun är klar kan jag konstatera att han är positiv till friluftsliv och har ett stort personligt intresse.

Lärare D svarar med långa svar och påpekar direkt sin positiva inställning till friluftsliv och att hon kan prata om det hur länge som helst. Hon visar runt mig i det närliggande området och visar var de brukar ha sin friluftslivundervisning, och pratar om alla möjligheter som finns. Friluftslivundervisningen sker i en liten skogsdunge som ligger bredvid en tungt trafikerad väg. Hon anser att friluftsliv är att kunna känna sig trygg i naturen och att kunna leva på det naturen har att erbjuda.

Liv ute i det fria, att kunna klara sig utan all vår teknik. Att kunna göra upp eld med tändstål, kunna laga mat över öppen eld. Veta vad man skulle kunna livnära sig på i skogen. Vad är ätbart och hur ska man klä sig för att inte frysa, bli blöt eller för varm? Vad händer med kroppen när man inte får i sig näring? Hur hittar man i naturen, hur vet man vad norr är? Friluftsliv för mig är att känna sig trygg i naturen.

Lärare D

Friluftsliv är inte att sitta inne och diskutera vad friluftsliv är. Utan det är något som måste upplevas.

Man kan ju i och för sig lära sig att sätta upp ett stormkök inomhus, men går man in så blir det inte samma känsla. Man måste vara ute och hålla på med friluftsliv man kan inte sitta inne och titta på bilder och filmer om friluftsliv. Du måste själv uppleva känslan av trötthet, att frysa och sedan få komma in i värmen eller gör upp den här elden som värmer.

Lärare D

3.2 Faktorer som påverkar undervisningen i friluftsliv

Jag ställde en fråga till lärarna om vilka faktorer de ansåg påverkade deras undervisning i friluftsliv. Det var en öppen fråga där jag ville veta vad de själva tog upp som det viktigaste. Jag följde sedan upp med frågor om faktorer som, enligt forskning, jag har förstått kan påverka (Backman 2010). Frågor om vilka faktorer som påverkar undervisningen i friluftsliv har visat sig ge en stor insikt i hur idrottslärarna känner för friluftsliv. Det jag har sett som ett tydligt tema hos alla fyra idrottslärarna är att de vill ha en rik undervisning i friluftsliv men det finns yttre faktorer som påverkar hur undervisningen faktiskt ser ut. De faktorer lärarna själva tog upp var ekonomiska förutsättningar, närområde, acceptans hos kollegorna och upptagningsområdet.

3.2.1 Ekonomi

Lärarna är överens om att de ekonomiska förutsättningarna spelar en roll i hur undervisningen i friluftsliv bedrivs. Dock så är det bara lärare A och D som anser att deras undervisning blir lidande på grund av de ekonomiska förutsättningarna på skolan. För lärare A så är ekonomin det största hindret för att bedriva friluftslivsundervisning. Skolan ska vara gratis och det gör att de egentligen inte ens får be eleverna att ta med sig matsäck eftersom de får skollunch. Hon säger: "Just nu är det ju faktiskt det som sätter käppar i hjulen. I princip så är det ogenomförbart om vi inte tänker att vi ska göra en vandring. Genomför jag en vandring så får varje elev hämta en renklämma i skolmaten vilket är gratis. Jag får ju inte säga till barnen att de ska ta med sig matsäck hemifrån, för de har ju lunch i skolan." Hennes frustration över de ekonomiska förutsättningarna reflekteras under hela intervjun. Lärare D arbetar på en skola som har gått med ekonomisk förlust de senaste åren. Detta har lett till att skolan har varit tvungna att skära ner och spara pengar. Hon säger att det är svårt att ens åka iväg och vandra eftersom det kostar pengar i form av en extra lärare. Eleverna anses gå miste om en övernattning som hon tycker är en viktig del av friluftsliv. Att planera och genomföra en övernattning bör eleverna få testa.

Lärare B anser inte att de ekonomiska förutsättningarna påverkar undervisningen i friluftsliv märkbart förutom att han hade kunnat göra mer med mer pengar.

Det är klart hade man haft mer pengar så är det klart att man hade kunnat köpa in klassuppsättningar av ryggsäckar, liggunderlag och fler tält. Vi har ju köpt så att vi har trangia-kök till en klass. Mer pengar hade ju gett bättre förutsättningar, men har man inga pengar då blir det vandring. Något år hade vi mycket pengar och då kunde vi åka och klättra med alla. Alla som ville kunde få paddla och övernatta. Skolan betalade för det och då rycker det ju tusenlappar. Det kostar ju jättemycket. Det är inte så att jag känner mig hämmad av ekonomin till vardags, men sen ibland så känner man att man har extra pengar och det kan ju vara så att vissa år blir det någon slags köpfest och då kan man göra sådana saker.

Lärare B

Lärare C jobbar på en skola som profilerar sig som en friluftslivsskola vilket gör att de ekonomiska förutsättningarna påverkar hans undervisning på ett positivt sätt.

3.2.2 Lärarnas eget intresse av friluftsliv

Eget intresse för friluftsliv har alla lärarna och de påpekar att det påverkar deras undervisning. Lärare A och B säger att de tror att ett intresse för friluftsliv är nästintill ett måste för att bedriva undervisning i friluftsliv. Lärare A tror att många lärare som inte är intresserade av friluftsliv har t ex orientering och anser sen att de har undervisat i friluftsliv. Utan det egna intresset tror hon inte att hon hade haft lika mycket undervisning i friluftsliv. Lärare B har samma inställning. I fall intresset inte hade funnits hos honom så skulle undervisningen i friluftsliv inte vara densamma. Hans svar på hur hans eget intresse påverkar undervisningen; ”Ja, det gör den ju definitivt. Hade man inte varit intresserad då hade man inte gjort det här. Man hade bara gjort det man kände att man måste göra. Jag måste gå igenom allemansrätten och då går man ut och gör det och så går man in igen och så är man klar med det.”

Lärare C och D säger att deras intresse för friluftsliv definitivt påverkar undervisningen i det men de utvecklar inte på vilket sätt.

3.2.3 Profileringar på skolan

På skolorna som lärare A och C jobbar på så finns det profileringar som påverkar hur undervisningen i friluftsliv bedrivs. På lärare A skola finns det idrottsprofilklasser. Den profileringen där friluftsliv är ett betydelsefullt moment. Idrottsklasserna ger skolan goda ekonomiska förutsättningar. Genom att många elever söker sig till skolan för att gå i idrottsklass. Genom att eleverna kommer från andra kommuner och utanför skolans upptagningsområde får skolan en skolpeng för varje elev. Pengarna som skolan får för dessa elever används stor utsträckning till friluftslivsundervisning. På hemsidan till skolan får jag reda på att profilen bygger på ett antal hörnstenar varav en är friluftsliv. Informationen på hemsidan gör att elever och föräldrar är beredda på vad som kommer krävas av dem ekonomiskt sett. Vilket gör att föräldrarna redan innan eleverna börjar skolan vet att tält, stormkök och sovsäckar kommer behövas. Att utbildningen kostar pengar blir inte ett problem med idrottsklasserna.

Asså grejen med många av de elever som går idrottsprofilklasserna kommer utifrån så vi tjänar ju pengar på varje elev, de kommer ifrån andra kommuner eller utanför vårt

upptagningsområde så det är ju en skolpeng med dem vilket då gör att vi kan ha aktiviteter. Jag menar om de sticker ut och paddlar t ex då för de göra det gratis däremot egen utrustning det får man ju stå för själv men de behöver ju inte betala för kanoterna.

Lärare A

Lärare C undervisar på en skola som profilerar sig som en friluftslivsskola. Läraren säger att det är en tradition men jag kategoriserar det som en profilering. Detta för att det antagligen började som en tradition men nu lockar de elever med konceptet vilket gör det till en profilering. Han säger att nästan all undervisning i friluftsliv på skolan är kopplat till traditioner. På skolan finns en lång tradition sedan 1980-talet att åka på en fjällvandring i tio dagar med alla niorna. Hela resan betalas av skolan. Traditionen på skolan gör att den undervisning i friluftsliv som ges från ettan upp till årskurs nio är förberedande för den vandringen. Traditionen påverkar inte bara idrottsundervisningen utan nästan alla lärare på skolan är involverade. På hemkunskapen får eleverna lära sig om vilken typ av mat de kan ha med sig och som ger bra med näring. På naturkunskapen och samhällsvetenskapen får de lära sig om naturen, miljön och historien i det området de ska åka till. Läraren arbetar som högstadielärare men han samarbetar mycket med låg- och mellanstadieläraren så att eleverna redan från ettan börjar förberedas.

3.2.3 Traditioner

På lärare B skola så finns det en rad olika traditioner men även skolan där lärare A arbetar har traditioner. Lärare Bs skola ligger en stor del av friluftslivsundervisningen på arbetslagen. Han och hans idrottslärarkollegor gör så att de sköter undervisningen i de specifika momenten t ex laga mat på stormkök, sätta upp tält och bygga vindskydd. Sedan ansvarar arbetslagen för att praktisera friluftsliv och det gör att traditionerna och friluftslivsundervisningen inte är densamma för alla elever. Det enda gemensamma är att de åker ut i Stockholms skärgård varje skolår med alla arbetslagen.

Men sen har vi tradition att vi åker till [...] men det är jätteolika, vissa arbetslag bor på vandrarhemmet och de har väldigt lite friluftsliv. Med mitt arbetslag har vi många år hyrt cyklar och bott i tält på en strand, så det är ju extremt friluftsliv med cykel om man ser det på det viset. Jo, så visst finns det traditioner men de kan se olika ut mellan olika arbetslag.

Lärare B

Lärare A säger att det är en aktivitet som återkommer varje år och det är en övernattnig med sexorna på skolan ute i Stockholms skärgård. De andra återkommande friluftslivsdagarna är kopplade till idrottsklasserna på skolan. Lärare D säger att det inte finns några traditioner som är kopplat till friluftslivsundervisningen men hon jobbar nu för att försöka skapa nya traditioner.

3.2.4 Närliggande naturområde

Lärare B och D anser att hur det närliggande naturområdet ser ut är en faktor som påverkar undervisningen i friluftsliv. Båda skolorna ligger nära hårt trafikerade vägar utan större naturområden i anslutning till skolan. Lärare C har inte heller några stora naturområden i anslutning till skolan men ansåg inte att det påverka undervisningen. Lärare A ansåg att naturområdet runt skolan var stort och varierat och gav goda möjligheter till en bra undervisning i friluftsliv.

3.2.5 Upptagningsområde

Den enda som tycker att skolans upptagningsområde spelar en roll i undervisningen av friluftsliv är lärare B. Han anser att det stöd för friluftsliv han kände från föräldrarna gjorde det lätt att undervisa i friluftsliv. Han blir inte ifrågasatt i sin undervisning i friluftsliv. Eleverna han undervisar är motiverade och tycker om friluftsliv och eleverna har möjlighet att skaffa den utrustningen de behöver ha i undervisningen. Han upplever att den allmänna känslan hos både elever och föräldrar är att det är bra att vara ute och hålla på med friluftsliv.

3.2.6 Kollegors acceptans

Att få stöd av de andra lärarna på skolan var något alla intervjuade lärare ville ha men verkade få i olika utsträckning. Lärare B och C kände båda att de fick den hjälp de ville ha. De andra lärarna accepterade undervisningen och var positivt inställda till friluftsliv. På skolorna där lärare A och D arbetar så var kollegorna mer motsträviga till att vara med. Ingen av lärarna gillade att behöva "tvinga" sina kollegor att vara med. Lärare A ansåg att det mesta gick att lösa men det krävde mycket omstrukturering av schemat för att få med sig personal och mer

lektionstid. Lärare D skulle vilja att de andra lärarna skulle vara mer förstående och stöttande vad det gäller friluftsliv.

Sen kan ju man få motstånd av andra lärare som tycker att eleverna kommer tillbaka till klassrummet blöta och då får man liksom inget stöd. I alla lärares utbildning så borde det ingå 5 poängs friluftsliv oavsett vad du blir för lärare. Men det är många lärare som inte förstår hur viktigt det är att vara ute och röra på sig.

Lärare D

3.2.7 Läroplanens betydelse

Lärarna fick frågan om de tyckte att den nya läroplanen ger dem stöd när de planerar undervisningen i friluftsliv. Jag ville att de skulle svara med en siffra på en skala 1-4 där 1 var ett mycket gott stöd och 4 var mycket begränsat stöd/måste utvecklas. Alla lärare utom lärare A svarade en 1, lärare ansåg att läroplanen endast gav ett mycket begränsat stöd.

”(Lärare A läser målen i friluftsliv) Det här säger ju INGENTING. Där har man ju inget stöd, tycker jag. Här skulle man ju vilja ha lite mer. Vad då planera och genomföra friluftaktiviteter med viss anpassning till olika förhållanden, är det vädret eller vad är det för olika förhållanden de tänker på. Är man på vattnet eller är man i bergen eller i snön. Så den är ju ganska suddig.”

Lärare A

Lärare A är missnöjd med den nya läroplanen och hade förväntat sig mer av den. Hon anser att idrott är ett tabubelagt ämne som ingen vågar prata klarspråk om.

Lärare C tycker att det är tydligare med säkerhetstänkande i den nya läroplanen och det tycker han är bra. Han utvecklar inte vad som menas med säkerhetstänkande. Men han kan också tycka att den är lite luddig i vissa avseenden. Lärare B tycker att det är bra att man nu ska göra en bedömning av elevernas kvaliteter i friluftsliv och anser att det höjer statusen på friluftsliv. Han säger: ”Just att det har blivit tydligt att man kan göra en bedömning på deras kvaliteter i friluftsliv är positivt. Ska man göra en bedömning av eleverna måste de få en rimlig chans att lära sig och vara ute och prova.”

Lärare D anser att den nya läroplanen är mer koncis och att den lägger en stor tyngd vid friluftsliv.

3.3 Områden i ämnet friluftsliv

Det finns fem övergripande områden som står under friluftsliv och utevistelse i läroplanen:

- orientera sig med hjälp av karta eller andra hjälpmedel,
- friluftaktiviteter,
- allemansrätten,
- kulturella traditioner i samband med friluftsliv och utevistelse,
- badvett och säkerhet vid vatten.

Lärarna fick frågan hur undervisningen i de olika områdena är fördelade mellan årskurserna. Med denna fråga ville jag få en uppfattning om hur undervisningen är upplagd och vad lärarna lägger fokus på i de olika områdena men också om möjligt se hur progressionen inom områdena ser ut. Frågan ger mig en insyn i hur deras friluftslivsundervisning bedrivs.

Orientera sig

Lärare A tycker att orientering är viktigt och har det i stor utsträckning med alla årskurser. Hon påpekar dock att hon inte tycker att orientering är friluftsliv utan utevistelse. Lärare B säger att den mesta orienteringen ligger på åttorna och niorna där de har hel eller halva dagar med orientering. Lärare C menar att orienteringen är fortlöpande över alla årskurserna. Lärare D berättar att hon har mycket orientering eftersom hon tycker att det är viktigt för eleverna att kunna orientera sig vare sig det är i skogen eller i ett köpcenter. Hon uppskattar att ungefär hälften av tiden hon spenderar på friluftsliv spenderas på orientering.

Friluftaktiviteter

Under friluftaktiviteterna så säger lärare A att med idrottsklasserna så finns det en röd tråd från sexan upp till nian. Idrottsklasserna har en tydlig progression som gör att de lär sig av sina misstag säger hon. Lärare A: ”Det passar eleverna då de lär sig av misstagen. Har man ätit ravioli okokt i en burk flera dagar i rad, så ser man till att inte göra om det.” Hon önskade att hon kunde ha samma progression med de andra klasserna för hon tror att de skulle behöva det lika mycket. Hon anser att det inte finns pengar nog för det. Hennes uppfattning är att de andra eleverna inte får någon ”riktigt” undervisning i friluftsliv. Hon har massa idéer om hur hon skulle kunna få en mer rik och varierad undervisning i friluftsliv men hon tycker inte riktigt att de är där än. Så här säger läraren om övernattningen som de gör ute i Stockholms

skärgård; ”Om jag skulle vara ogenerad så skulle jag säga. Ja, vi har friluftsliv, vi åker till [...] paddlar och ror. Vi har gjort det här målet och vi lever upp till de här målen det skulle jag kunna säga men jag tycker att man skulle kunna göra mycket mer på [...]” Lärare A

Lärare B, C och D anser att det ligger lika mycket friluftsliv och utevistelser på alla årskurser.

Allemansrätten

Lärare A tycker att allemansrätten ska vara avklarade innan eleverna börjar sexan och därför tycker hon inte att hon ska behöva lägga någon tid på det. Lärare B säger att de pratar mest om allemansrätten med sjuorna och men att de även gör det när de är ute i Stockholms skärgård eftersom de då bor på ett naturreservat, ”Allemansrätten är nog mest i sjuan. Vi brukar åka ut till [...] i årskurs åtta och då brukar vi ta lite extra om det. I mitt arbetslag då bor vi i ett naturreservat och då kan det vara bra att prata om vad man får och inte får göra där. Så det kommer vid behov.”

Lärare D menar att de pratar om det med fyror och femmorna men hon anser inte att de äldre eleverna är mottagliga för det. Hon utvecklar inte vad som menas med att de inte är mottagliga. Fast hon tar upp det i undervisningen när det anses behövas. Lärare C hade ingen uppfattning i frågan.

Kulturella traditioner

Lärare A tycker inte att kulturella traditioner är viktigt för några årskurser och säger att hon inte lägger någon vikt på det överhuvudtaget. Lärare B är inne på samma spår som A han säger att han inte lägger någon vikt på det men att man kan säga att det vävs in i undervisningen.

Det här med kulturella traditioner är inget vi lägger någon vikt på eller jobbar med, skulle man få frågan så skulle jag säga att det vävs in i det andra. Det är ju lite det som ligger i grunden till varför man håller på med undervisningen i friluftsliv. Varför pratar vi så mycket om isvett, jo det är för att det finns en tradition att man vintertid är ute på isen och åker långfärdsskridskor. Det finns även en tradition hos många svenskar att vinterfiska och pimpla. (Lärare A)

Lärare C säger att de kulturella traditionerna pratar de om med åttorna och niorna och det gör de som en förberedelse för deras tio dagars tur. Lärare D säger också att de inte pratar så mycket om kulturella traditioner med de yngre men att de pratar mer om det med åttorna och niorna.

Badvett och säkerhet vid vatten

Lärare A säger att det är något som är viktigt att de har fortlöpande undervisning med alla årskurser. Kunskapen är en färskvara och momenten måste upprepas för att fastna. Lärare B säger att de har all undervisning i isvett i årskurs sju. Sen så har de livräddning med niorna men de har ingenting med åttorna då det har blivit en ekonomisk fråga. Lärare C säger: ”Isvett och säkerhet vid vatten det är i årskurs fem då går man verkligen igenom det, de ligger på is och en går ner i vak. Undervisning kring bad och simning sker fortlöpande under hela tiden. Livräddning har vi i årskurs åtta.” Lärare C

Lärare D har livräddning och simning med alla årskurser men har Hjärt-Lung-Räddning i nian.

4. Diskussion

Syftet med uppsatsen är att undersöka idrottslärares inställning till friluftsliv i skolan och vilka faktorer som spelar in i planeringen av undervisningen. Resultatet indikerar att min studie stämmer överens med tidigare forskning. Det finns många yttre faktorer som påverkar hur undervisningen i friluftsliv bedrivs i skolan och de faktorerna är tid, utrustning, ekonomiska förutsättningar, närliggande naturområde och kollegornas acceptans.

Lärarnas inställning till friluftsliv var att de alla var positivt inställda och hade tydliga uppfattningar om vad friluftsliv är. De ansåg att "bli ett med naturen" är en viktig del av friluftsliv. Friluftsliv ska vara rofyllt och inte handla om tävling. Samtliga lärare har ett eget intresse för friluftsliv och det är utan tvekan en faktor som i relativt stor grad påverkar hur de planerar och utför sin undervisning.

Om man tittar på läroplansteorin så säger den att alla lärare har olika repertoarer som påverkar vad lektionerna innehåller och hur förmedlingen sker. Repertoaren ser olika ut beroende på vad läraren har för egen erfarenhet och intresse i ämnet och vad de anser viktigt i ämnet. (Linde 2006, s. 17) Det man kan säga är att i alla skolämnen vare sig det är idrott och hälsa eller biologi påverkas innehållet av lärarens kunskap och intresse för de olika momenten i ämnet. Det jag ser som en gemensam nämnare mellan de intervjuade lärarna är att de alla brinner för friluftsliv. Det innebär att viljan att ha mycket friluftsliv finns där och man vill ha det även om det tar mycket tid och kräver utförlig planering. Lärarna tror även att många kollegor tar genvägar så att de kan säga att de har uppnått målen i friluftsliv trots att de bara haft orientering eller gått på en promenad i skogen. Att lärarnas intresse spelar in i planering verkar oundvikligt och det gäller även alla moment inom idrotten, t ex dans och bollspel. Jag tror att det är ofrånkomligt när man undervisar att inte utgå från eget intresse och erfarenhet i sin planering.

Kursplanen i idrott och hälsa dikterar inte vad lektionerna ska innehålla utan redovisar mål som ska uppnås. Det spelar egentligen ingen roll hur du gör för att uppnå målen så länge eleverna uppnår dem. Som människa så har man ofta en tendens att vilja utföra och undervisa i det man känner att man kan och tycker är roligt (Linde 2006, s.17).

I skollagen står det att skolan ska vara kostnadsfri och detta betyder att lärarna inte har rätt att be eleverna att ta med sig matsäck då de har gratis skollunch (Skollagen 2010:800, kap 7). Två av lärarna ansåg att de ekonomiska förutsättningarna på deras skola begränsade deras undervisning i friluftsliv. De kunde inte ha några heldagar med friluftsliv eftersom det krävde att de fick hjälp av extra personal som kostar pengar dessutom kostar utflykterna i sig pengar. De ansåg att det var en av de mest begränsande faktorerna för att bedriva undervisningen i friluftsliv.

De andra två lärarna ansåg inte att de ekonomiska förutsättningarna spelade in när de planerade och bedrev friluftslivsundervisning. Lärarna tyckte att pengar styrde vissa delar av friluftslivet men att det inte begränsade utan bara gjorde att de fick utföra en vandring i stället för att paddla kajak. Att pengar spelar in i planeringen verkar ooundviktigt men det påverkar lärarna på olika plan.

I läroplansteorin är ekonomi en yttre faktor som påverkar både transformeringen och realiseringen av läroplanen. Läroplanen är även den en faktor som påverkar hur transformeringen sker från styrdokumentet till undervisning (Linde 2006, s. 15). Backmans avhandling tyder också på att den tidigare läroplanen var ett hinder för lärarna att undervisa i friluftsliv. Lärarna ansåg att den var otydligt och diffust och att det var svårt att utläsa hur undervisningen i friluftsliv skulle bedrivas och vad den skulle innehålla. (Backman 2010, s. 13f) Det har nu kommit en ny läroplan 2011 och det min studie tyder på är att den är tydligare än den tidigare läroplanen. Det var bara lärare A som ansåg att den fortfarande var för vag och att hon inte fann något stöd av läroplanen när hon planerar friluftsliv. De andra lärarna tycker att den nya läroplanen är bra och att den bidrar till att undervisningen i friluftsliv blir mer legitimt. Lärare B anser att det är bra att det har blivit tydligare att man ska göra en bedömning av friluftsliv och anser att det hjälper till att höja statusen på friluftsliv i skolan. Lärare C tycker det är bra att det har blivit mer fokus på säkerheten inom friluftsliv. Det jag har fått fram med min undersökning är att läroplanens utformning inte verkar påverka undervisningen i friluftsliv anmärkningsvärt.

Skolans närliggande naturområde påverkar även den hur undervisningen bedrivs. Detta inverkar på om lärarna kan ha friluftsliv på en lektion som omfattar femtio minuter eller om det behövs en hel/halvdag. Lärarna var överens om att naturen runt om skolan spelade en viktig roll i hur mycket de var ute och hade friluftsliv på vanliga lektioner. Området runt

skolan ses som en faktor i läroplansteorin som det måste tas hänsyn till när man planerar undervisningen (Linde 2006, s. 52).

Starka traditioner eller en brist på traditioner ses som en viktig faktor som påverkar undervisningen på olika sätt. Det jag kan se är att om det finns en tydlig tradition med friluftslivsdagar och att flera lärare är involverade så blir det mer undervisning i friluftsliv. Det tydligaste exemplet är skolan där lärare C arbetar, där finns en lång tradition av undervisning i friluftsliv som avslutas med en vandring på tio dagar för niorna på skolan. Traditionen har dessutom gått över till att vara en profil skolan erbjuder. Han säger att denna vandring kostar mycket pengar och tär på de lärare som blir lämnade för att ta om de eleverna som är kvar i skolan. Eftersom det är en profil skolan erbjuder accepterar de andra lärarna att det tar mycket tid och pengar även om det finns ett visst missnöje. Det man kan se är att en profilering av skolan påverkar kollegornas inställning att hjälpa till och men också de ekonomiska förutsättningarna för att bedriva friluftsliv. Det jag ser i min studie är att skolor som profilerar sig för friluftsliv skapar de ekonomiska förutsättningarna för att bedriva ett rikt friluftsliv med en tydlig progression. En tradition med friluftsliv är bra för undervisningen, men det finns även traditioner som är mindre bra t ex tävlingsidrott på idrott och hälsa lektionerna (Skolinspektionen 2010, s. 4)

Det jag dock har förstått vara en av de viktigaste faktorerna som påverkar undervisningen i friluftsliv är kollegorna acceptans och intresse av att vara involverade i undervisningen. Lärarna är överens om att utan kollegornas hjälp så blir det svårt att genomföra en bra undervisning i friluftsliv. Enligt Svennings rapport om hur friluftslivsverksamheten har förändrats sen man tog bort de obligatoriska friluftsdagarna, som försvann i och med Lpo94, så är det näst intill omöjligt att nå upp till alla målen i läroplan utan att samarbeta med andra lärare (Svenning 2001, s. 12). Även Backmans studier pekar på att det krävs samarbete mellan lärarna för att bedriva friluftsliv (Backman 2010, s 17). Utifrån det underlag jag samlat in verkar den främsta faktorn för att bedriva en framgångsrik undervisning vara ett kollegium som är villiga att vara involverade i undervisningen i friluftsliv.

Det jag har fått fram ur min studie är att de faktorer som spelar in i lärarnas planering och utformning av friluftsliv är ekonomi, geografi, traditioner, eget intresse/erfarenhet men framför allt kollegornas acceptans och villighet att vara involverade. Att dessa lärare ville

mycket med sin undervisning i friluftsliv var väldigt tydligt i intervjuerna men vad de ville och hur det faktiskt såg ut var två olika saker.

När jag tittat på resultatet och försöker jämföra hur det stämmer överens med läroplanen anser jag att det är svårt då jag anser att läroplanen är vag och svår att tolka. Det som står i läroplanen är övergripande och det är svårt att ta lärarnas bild av deras undervisning i friluftsliv och se om den stämmer överens med läroplan eftersom det står inget konkret om vad de ska ha genomfört för att uppnå målen. De mål som står är beroende av lärarens egen tolkning och det gör att vad jag tolkar som en sak kanske en annan tolkar som något helt annat. Det står inte vad friluftsliv innebär och som lärare kommer du in med en egen definition och tanke av det och det färgar den undervisning du bedriver. Däremot stämmer deras syn av friluftslivsundervisning ihop med min syn av friluftslivsundervisning bör vara.

4.1 Tillförlitlighet

Om jag haft tillgång till ett större antal lärare hade tillförlitligheten i min studie varit bättre. Det hade inneburit att jag fått mer empiri att arbeta med. Eftersom jag är ensam om att analysera empirin jag fått in så är risken stor att mina egna åsikter har präglat det resultat jag har fått ut. Men eftersom mina resultat stämmer bra överens med Backmans resultat anser jag ändå att det finns en viss tillförlitlighet i studien. Styrkan med min studie är att jag har fått en djup insyn i lärarnas tankar kring friluftsliv och hur de tänker när de planerar undervisningen. Den insynen hade jag inte fått om jag gjort en kvantitativ studie. För att ytterligare höja tillförlitligheten på studien hade jag kunnat genomföra observationer av friluftslivsundervisningen som ett komplement till intervjuerna.

4.2 Slutsats

Det jag kan se i min studie är att deltagande lärare har en relativt gemensam grundsyn på vad friluftsliv innebär och hur undervisningen borde bedrivas. Samtliga är överens om att ett positivt kollegium är den enskilt viktigaste faktorn för att en skola skall ha goda förutsättningar att bedriva en framgångsrik undervisning i friluftsliv. Läroplan 2011 är ett steg

i rätt riktning för att förbättra undervisningen i friluftsliv. Ännu tydligare mål skulle kunna innebära att idrottslärare fick ett bättre stöd för sin undervisning och förmodligen skulle det leda till att undervisningen blev mer likartad mellan olika skolor. I slutändan torde det ändå vara den enskilde lärarens erfarenhet, intresse och engagemang som avgör om undervisningen i friluftsliv blir godkänd, väl godkänd eller mycket väl godkänd. Min studie tycker jag också har påvisat att de yttre faktorerna har en stor påverkan men att effekterna av begränsande yttre faktorer till viss del kan övervinnas av kunniga och engagerade idrottslärare.

4.3 Fortsatt forskning

De lärare som ingick i studien hade alla minst tio års erfarenhet i rollen som idrottslärare, trots detta upplevde jag att det fanns en viss osäkerhet om hur de olika målen omsätts till nedbrutna utbildningsmål, lektioner och aktiviteter. Det vore intressant att om något år studera hur idrottslärare omsatt läroplan 2011 i sin ämnesplan för friluftsliv. Hur är delmålen formulerade? Hur ser progressionen ut? Hur omsätter de sin ämnesplan i lektioner och aktiviteter?

Käll- och litteraturförteckning

Backman, E. (2010). *Friluftsliv in Swedish Physical Education – a Struggle of Values*. Diss. Stockholm . Stockholms Universitet.

Berg, C-H.(2000). ”*Friluftsliv – en sammansatt historia*”. Argaladei (3)

Kvale, S.(1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur. Danmark.

Kulturdepartementet (1999). *Statens stöd till friluftsliv och främjandeorganisationer*.

Näringsdepartementet. Stockholm. Ds 1999:78.

Linde, G. (2006). *Det ska ni veta! En introduktion till läroplansteori*. 2. uppl. Danmark. Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin. *Paradigm*. <http://www.ne.se/enkel/paradigm/2103993> [2011-11-22].

Stockholm stad. *Stockholms stad*.

<http://www.stockholm.se/-/Jamfor/?enhetstyp=61c1cc6e99bf409a85ca4e3d0c137d5f> [2011-11-22].

Svenning, S. (2001). *Rapport om ”Friluftsverksamhet i skolan*”. Örebro universitet. Skolverket.

Svenskt friluftsliv. *Om friluftslivets skäl och själ*.

<http://www.svensktfriluftsliv.se/media/Folder%20Sv%20Friluftsliv%20maj%202007.pdf>. [2011-11-21].

Utbildningsdepartementet (1994). *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna*: Lpo 94 : Lpf 94. Stockholm : Utbildningsdepartementet.

Utbildningsdepartementet (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm : Utbildningsdepartementet.

Utbildningsdepartementet (2010). *Skollagen*. 2010:800 Kap 7. Regeringskansliet.

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Syftet med uppsatsen är att undersöka idrottslärares inställning till friluftsliv i skolan och vilka faktorer som spelar in i planeringen av undervisningen.

- Vad har idrottslärare för tankar kring friluftsliv i skolan och hur speglas detta i deras undervisning?
- Vilka faktorer påverkar främst hur idrottslärarna planerar och genomför undervisningen i friluftsliv och utevistelse?
- Stämmer idrottslärares syn på undervisningen i friluftsliv överens med läroplanen, om inte, vad är skillnaden och vilket är skälet till diskrepansen?

Vilka sökord har du använt?

Friluftsliv, outdoor recreation, teacher, attitude, physical education,

Var har du sökt?

GIH:s bibliotekskatalog, Proquest

Sökningar som gav relevant resultat

Här ska du skriva ner de sökningar som gav material som du har använt för att beskriva forskningsläget. Skriv för varje sökning vilken bibliotekskatalog, artikeldatabas eller sökmotor på webben det gäller och sedan själva sökningen, dvs hur du har kombinerat dina sökord. Ange trunkering (), booleska operatörer (and, or, not) etc om du har använt dessa i sökningen.*

Exempel:

Skolverket: Rapport

Proquest: Friluftsliv

GIH:s bibliotekskatalog: Friluftsliv

Kommentarer

Att söka på friluftsliv i GIH:s bibliotekskatalog gav bra resultat och jag hittade en avhandling av Erik Backman som tog upp mitt ämne. Jag har sedan fått hjälp av hans referenser för att hitta ytterligare information.

Bilaga 2

Utskickat mejl

Mitt namn är Malin Lennerman och jag går tredje året på lärarutbildningen på Gymnastik- och Idrottshögskolan. Under tredje året skriver vi vår C-uppsats och jag har valt att skriva om hur undervisningen i friluftsliv bedrivs i åk 7 – 9. I min analys har jag redovisat hypotesen att det finns svårigheter att bedriva undervisningen i friluftsliv. Det kan handla om allt från geografisk belägenhet, ekonomi, tidsbrist till otydliga styrdokument. Hypotesen stöds av forskning och i min uppsats skall jag försöka identifiera orsakerna till att det kan vara svårt att bedriva undervisning i friluftsliv. Jag vill även få Er lärares uppfattning om läroplanens avsnitt om undervisningen i friluftsliv och hur den skulle kunna utvecklas.

För mig vore det mycket värdefullt om jag fick möjlighet att höra hur just Er skola ser på undervisningen i friluftsliv och vilka erfarenheter Ni har. Jag skulle därför gärna vilja få möjligheten att intervjua Er ansvarige lärare. Min bedömning är att intervjun tar mellan 30 min och 1 timme. Intervjuerna kommer jag att genomföra under veckorna 41, 42 och 43 och jag är självklart glad om Ni kan föreslå tidpunkt då jag kan få komma till Er skola. Ni är självklart välkomna att ringa eller eposta mig om det är något som Ni undrar över.

Det underlag jag får vid mina intervjuer kommer att behandlas med ”källskydd”, det vill säga varken skola eller lärare kommer att nämnas med riktiga namn utan presenteras under fiktiva namn.

Tack på förhand,

Malin Lennerman

malin@lennerman.com

070-478 00 10

P.S. Om Ni av något skäl inte har möjlighet att delta i intervjuundersökningen vore jag mycket tacksam över ett snabbt svar så att jag kan vända mig till en annan skola.

Bilaga 3

Intervjuguide

Introduktion

1. Vad har du för lärarutbildning?
2. Hur många år har du jobbat som idrottslärare?
3. Hur många år har du jobbat på den här skolan?
4. Vad fick dig att välja detta yrke?
5. Hade du gjort samma val idag?
6. Vilka årskurser undervisar du i idrott?
7. Undervisar du i något mer ämne?

Friluftsliv och utevistelse

1. När jag säger friluftsliv vad tänker du på då?
2. Hur skulle du definiera friluftsliv?
3. Vad är inte friluftsliv enligt dig?
4. Vad står i det om friluftsliv i den lokala kursplanen?
5. Vilka är involverade i den lokala kursplanens utformning och innehåll?
6. Hur går ni tillväga när ni skriver den lokala kursplanen?
7. I läroplanen finns fem angivna områden för undervisningen i friluftsliv och utevistelse, orientera sig med hjälp av karta och andra hjälpmedel, friluftaktiviteter, allemansrätten, kulturella traditioner i samband med friluftsliv och utevistelse, badvett och säkerhet vid vatten. Hur uppskattar Du fördelningen mellan dessa fem områden i de olika årskurserna?
8. Har Du någon erfarenhet rörande friluftsliv utöver den utbildning Du fick på Din lärarutbildning?
9. Om så är fallet vad består Dina erfarenheter av?

10. Anser Du att Din lärarutbildning gav Dig tillräcklig kunskap för att bedriva en bra undervisning i friluftsliv och utevistelse?
11. Om inte vad var den främsta bristen?
12. Upplever Du att den nya läroplanen ger Dig stöd då Du planerar undervisningen i friluftsliv och utevister? Ange Din uppfattning på en skala 1-4 där 1 är mycket gott stöd 2 är relativt gott stöd 3 är inte tillräckligt stöd och 4 är mycket begränsat stöd/måste utvecklas. Vad anser Du vara den främsta bristen?
13. Vad finns det för faktorer som påverkar hur undervisningen i friluftsliv ser ut på skolan?
14. Påverkar Dina egna erfarenheter i ämnet planeringen i undervisningen i friluftsliv?
15. Hur påverkar de ekonomiska förutsättningarna undervisningen i friluftsliv?
16. Är det mycket av det som Du anser vara väsentligt i momentet som inte kan genomföras på grund av skolans ekonomi?
17. Begränsar skolans geografiska placering Dina förutsättningar att genomföra den undervisning Du önskar/vill genomföra i friluftsliv och utevistelse? På vilket sätt?
18. Har skolan all den utrustning Du önskar för att kunna genomföra undervisningen i friluftsliv och utevistelse? Vilka brister upplever Du att det finns?
19. Finns det traditioner vid skolan som påverkar undervisningen i friluftsliv och utevistelse? Exempelvis årligt besök för årskurs 7 på Väsby gård eller årskurs 9 övernattnig på Vässarö etc?
20. Om Du ska undervisa i friluftsliv och behöver hjälp av annan personal på skolan, finns den hjälpen att få och hur påverkar det Din planering?
21. Arbetar Ni ämnesintegrerat med undervisningen i friluftsliv och utevistelse och något annat ämne? Exempelvis Naturvetenskap – Samhällskunskap – andra ämnen? Hur sker den integreringen?